POROVNANIE VÝVOJA TRHU PRÁCE V REGIÓNOCH SLOVENSKEJ A ČESKEJ REPUBLIKY

COMPARISION OF THE LABOUR MARKET DEVELOPMENT IN THE SLOVAK AND CZECH REPUBLIC REGIONS

Ing. Jana Masárová, PhD., Ing. Eva Koišová, PhD., MBA

Fakulta sociálno-ekonomických vzťahov, Trenčianska univerzita A. Dubčeka v Trenčíne
Študentská 3, 911 50 Trenčín, Slovenská republika
e-mail: jana.masarova@tnuni.sk, eva.koisova@tnuni.sk

Kľúčové slová:
Trh práce, zamestnanosť, nezamestnanosť, ekonomická aktivita

Keywords:
Labor market, employment, unemployment, economic aktivity

Abstrakt:
Ekonomický a sociálny vývoj v regiónoch je do významnej miery determinovaný situáciou na trhu práce. V našom príspevku sa zameriavame na identifikáciu a komparáciu situácie na trhu práce v regiónoch Slovenskej a Českej republiky na základe hodnotenia vývoja miery ekonomickej aktivity, miery zamestnanosti a miery nezamestnanosti, s cieľom zistiť podobnosti, resp. rozdiely vo vývoji trhu práce v uvedených štátov. Zvoleným časovým radom sú roky 2008-2018. Celkovo možno konštatovať, že v Českej republike v porovnaní so Slovenskou republikou je situácia na trhu práce lepšia aj z regionálneho pohľadu. Avšak k zaujímavému zisteniu sme dospeli pri sledovaní variačného rozpätia sledovaných ukazovateľov. Kým rozdiely v ekonomickej aktivite a zamestnanosti v SR v posledných rokoch klesajú, v ČR sa regionálne rozdiely naopak zvyšujú.

Abstract:
The economic and the social development in the regions are significantly determined by the labour market situation. In our article, we are focusing on the identification and comparison of the situation at the labour market in the Slovak and Czech Republic. It is based upon evaluation of the development of the economic activity level, employment and unemployment rate. The goal is to identify similarities respectively disparities in the labour market development of the mentioned countries. We have chosen years 2008-2018 as the time series. Overall, we can state that the labour market situation is better in the Czech Republic than in the Slovak Republic also from the regional perspective. However, we have come to an interesting finding in observing variation range of observed indicators. While regional differences in economic activity and employment are decreasing in the Slovak Republic in recent years, on the contrary, in the Czech Republic are increasing.

Úvod

Rozvoj regiónov je diferencovaný z rôznych dôvodov a pôsobia naň faktory ekonomického a prírodného charakteru a tiež počet a štruktúra obyvateľstva a pracovných síl. Konkrétne ide o stupeň aktivity ľudských zdrojov, ktoré na trhu práce pôsobia, resp. by mohli pôsobiť. Z uvedeného vyplýva, že ekonomický a sociálny vývoj v regióne je do významnej miery determinovaný situáciou na trhu práce. Situácia na trhu práce má vplyv na životnú úroveň obyvateľov regiónu, a významne prispieva k celkovej úrovni regiónu.

V našom príspevku sa zameriavame na identifikáciu a komparáciu situácie na trhu práce v krajoch Slovenskej republiky a Českej republiky na základe hodnotenia vývoja miery ekonomickej aktivity, miery zamestnanosti a miery nezamestnanosti, s cieľom zistiť podobnosti, resp. rozdiely vo vývoji trhu práce v regiónoch uvedených štátov.
Pri skúmaní regionálnych rozdielov na trhu práce využívame metódu analýzy časových radov skúmaných ukazovateľov. Zvoleným časovým radom sú roky 2008-2018. Regionálne rozdiely hodnotíme prostredníctvom variačného rozpätia a variačného koeficientu. Následne využívame komparáciu vývoja zvolených ukazovateľov v jednotlivých krajoch a rokoch. Metódu syntézy využívame na formulovanie zistených záverov. Vychádzame z údajov databáz Štatistického úradu SR a Českého statistického úřadu.

1. Teoretické východiská trhu práce a regionálnych disparít

Rozdielny historický, ekonomický a spoločensko-politický vývoj v jednotlivých štátoch sveta do značnej miery ovplyvnil aj ich terajší stav a ekonomicko-sociálnu úroveň. Ani v rámci štátov však vývoj nebol rovnomerný, čo bolo spôsobené rôznymi faktormi. Jednak naň vplývali prírodné danosti, technické, ekonomické a spoločenské predpoklady, no v neposlednom rade aj ľudské zdroje. Ako uvádzajú Matlovič a Matlovičová (2011), kľúčovú úlohu hrá existencia nerovnomernej diferenciácie prírodného a sociálnoekonomicko-kultúrneho prostredia (teda územne diferencovaná distribúcia rozvojového potenciálu), ktorá zákonite podmieňuje nerovnomerný priebeh vývoja a difúzie zmien.

Existencia disparít je prirodzená, avšak výrazné rozdiely v úrovni jednotlivých regiónov prinášajú vážne problémy a rôzne negatívne dôsledky. Disparity nemajú len čisto sociálny a ekonomický rozmer, ale môžu byť chápané širšie, ako napríklad nerovnosti priestorové, geografické, politické, spoločenské, ekologické, surovinové a pod. (Havierniková, Jašková, 2016). Keďže výrazné disparity medzi regiónmi nie sú žiaduce, je snahou realizácie regionálnej politiky tieto rozdiely zmierňovať. Podľa Habánika a Hoštáka (2014) cieľom regionálneho rozvoja je zabezpečiť vyvážený rozvoj jednotlivých regiónov a odstrániť alebo znížiť rozdiely vo vývojových úrovniach. Z uvedeného dôvodu sa každý štát snaží o zmierňovanie regionálnych disparít, pričom v Európskej únii sa rieši najmä relácia medzi regionálnymi disparitami a priestorovou alokáciou finančných nástrojov regionálnej politiky (Palová, Šebestová, 2016).

Regionálne disparity sa prejavujú aj na trhu práce. Trh práce predstavuje priestor, kde sa pracovné sily snažia o získanie čo najvhodnejšieho zamestnania a zamestnávatelia sa usilujú o získanie takých zamestnancov, ktorí by svojimi schopnosťami a skúsenosťami vyhovovali jednotlivým pracovným pozíciám. Trh práce je podľa Ivanovej (2010, s. 22) považovaný za jeden z najdôležitejších trhov, pretože prostredníctvom neho dochádza k rozmiestňovaniu ľudských zdrojov medzi odvetvia, regióny a podniky. Podobne Rievajová (2016) pripomína, že vývoj na trhu práce má mnoho špecifických znakov, ktoré sú prejavom výnimočnosti

výrobného faktora práca. Na trhu práce sa obchoduje s najvzácnejším kapitálom ekonomiky a tým je ľudský kapitál, ktorý je zároveň nositeľom práce. Ľudský kapitál zohráva v regionálnom rozvoji kľúčovú úlohu (Akócsi et al., 2012; Diebolt, Hippe, 2019), v novej ekonomike je najdôležitejším zdrojom a určujúcim faktorom pre rast národnej konkurencieschopnosti (Tchanturia et al., 2015).

Ako uvádzajú Rajčáková a Švecová (2018), na regionálnych trhoch práce sa prejavuje výrazná štrukturálna nerovnováha medzi ponukou a dopytom, ktorá je výsledkom pôsobenia viacerých faktorov globálneho charakteru (vplyv finančnej ekonomickej krízy na regionálne hospodárstvo, nesúlad medzi vzdelanostnou a profesijnou štruktúrou pracovnej sily a nárokmi zamestnávateľov, nedostatočné prepojenie vzdelávacieho systému s potrebami trhu práce, slabé sieťovanie ekonomických subjektov, vstup rozvojového kapitálu a zahraničných investorov, slabá intenzita migrácie za prácou a i.) a regionálnych špecifík.

Intenzitu migrácie za prácou v SR a ČR skúmali Grenčíková, Španková a Habánik (2017), pričom zistili, že medzi SR a ČR existujú výrazné rozdiely v postojoch respondentov zo SR a ČR ohľadom sťahovania za prácou. Respondenti zo Slovenska boli viac ochotní dochádzať za prácou, prípadne sa kvôli práci presťahovať do iného regiónu alebo aj do zahraničia.

Z regionálneho hľadiska môže predstava a pochopenie pretrvávajúcich rozdielov medzi regionálnymi trhmi práce slúžiť podľa Poštu (2020) ako základ pre štrukturálnu politiku. Z jeho výskumu odhadu časovo premenlivej rigidity trhov práce pre regióny ČR však vyplynulo, že politika zameraná na zmiernenie štrukturálnych problémov v týchto regiónoch nebola vo všeobecnosti úspešná, pretože odhady ukazujú, že rigidita zostáva vysoká (s výnimkou regiónu Praha) alebo sa zvyšuje napriek pozitívnemu makroekonomickému vývoju hospodárstva v posledných rokoch.

Významnými kategóriami charakterizujúcimi fungovanie trhu práce sú ekonomická aktivita, zamestnanosť a nezamestnanosť. Ekonomická aktivita vyjadruje zapojenie jednotlivcov do pracovnej činnosti, resp. aktívne hľadanie zamestnania v prípade jeho straty. Osobitne často skúmaným parametrom trhu práce je zamestnanosť. Ako uvádzajú Megyesiová a Rozkošová, (2018), zamestnanosť je jednou z najdôležitejších a analyzovaných sociálno-ekonomických charakteristík, ktorá určuje blahobyt a sociálne začlenenie. Zamestnanosť má priamy vplyv na vytvorený produkt, a teda na ekonomický a sociálny vývoj v štáte a jednotlivých regiónoch. Poukazuje na flexibilitu trhu práce. Avšak nielen zamestnanosť, ale aj nezamestnanosť možno použiť na monitorovanie pokroku, úspechov alebo zlyhania vo vývoji trhu práce vo vybraných krajinách. Vysoká miera zamestnanosti je charakteristickou črtou dobre fungujúcej ekonomiky, či už na úrovni regiónu, alebo štátu. Naproti tomu nezamestnanosť, ak je jej miera privysoká, je prejavom nezdravo vyvíjajúceho sa hospodárstva.

2. Vývoj na trhu práce v krajoch SR a ČR

Slovenská republika a Česká republika tvorili v minulosti jeden štátny celok, čo možno považovať za predpoklad aj ďalšieho jednotného vývoja. Ako však dokazujú výskumy viacerých autorov, vývoj na trhu práce SR a ČR nie je identický.

Podľa Bučeka, Tvrdoňa a Ivaničkovej (2014) vývoj v regiónoch Slovenskej republiky bol významne ovplyvňovaný procesom transformácie slovenského hospodárstva na štandardnú trhovú ekonomiku a v tejto súvislosti došlo k prehlbovaniu nerovnováhy v regiónoch. Okrem

transformácie situáciu na trhu práce v SR aj ČR ovplyvnil vstup do Európskej únie a tiež svetová hospodárska kríza.

Ako uvádzajú Kordoš a Krajňáková (2018), pre Slovensko sú charakteristické obrovské regionálne rozdiely, čo je dané geograficky, historicky, kultúrne, ekonomicky, etnickými, náboženskými, starými kultúrnymi a administratívnymi centrami. Je to tiež ovplyvnené vonkajšími kultúrnymi vplyvmi, úmyselnými zásahmi štátu do regiónov (najmä pred rokom 1989) a úrovňou urbanizácie a industrializácie.

Porovnanie situácie na trhu práce v krajoch SR a ČR uskutočníme prostredníctvom ukazovateľov ekonomická aktivita obyvateľstva, zamestnanosť a nezamestnanosť.

2.1 Porovnanie vývoja ekonomickej aktivity obyvateľov v SR a ČR

Ekonomicky aktívne obyvateľstvo tvoria tí, ktorí prostredníctvom zapojenia do pracovného procesu získavajú prostriedky pre zabezpečenie vlastnej existencie, resp. existencie svojich rodín (zamestnaní a nedobrovoľne nezamestnaní). Hodnotenie ekonomickej aktivity uskutočníme ukazovateľom miera ekonomickej aktivity (MEA). Miera ekonomickej aktivity vyjadruje podiel počtu zamestnaných a nezamestnaných (pracovnej sily) na počte všetkých osôb starších ako 15 rokov. Vývoj miery ekonomickej aktivity osôb starších ako 15 rokov v SR a ČR je znázornený na obrázku 1.

Obrázok 1: *Vývoj miery ekonomickej aktivity osôb starších ako 15 rokov v krajoch SR a ČR (%)*

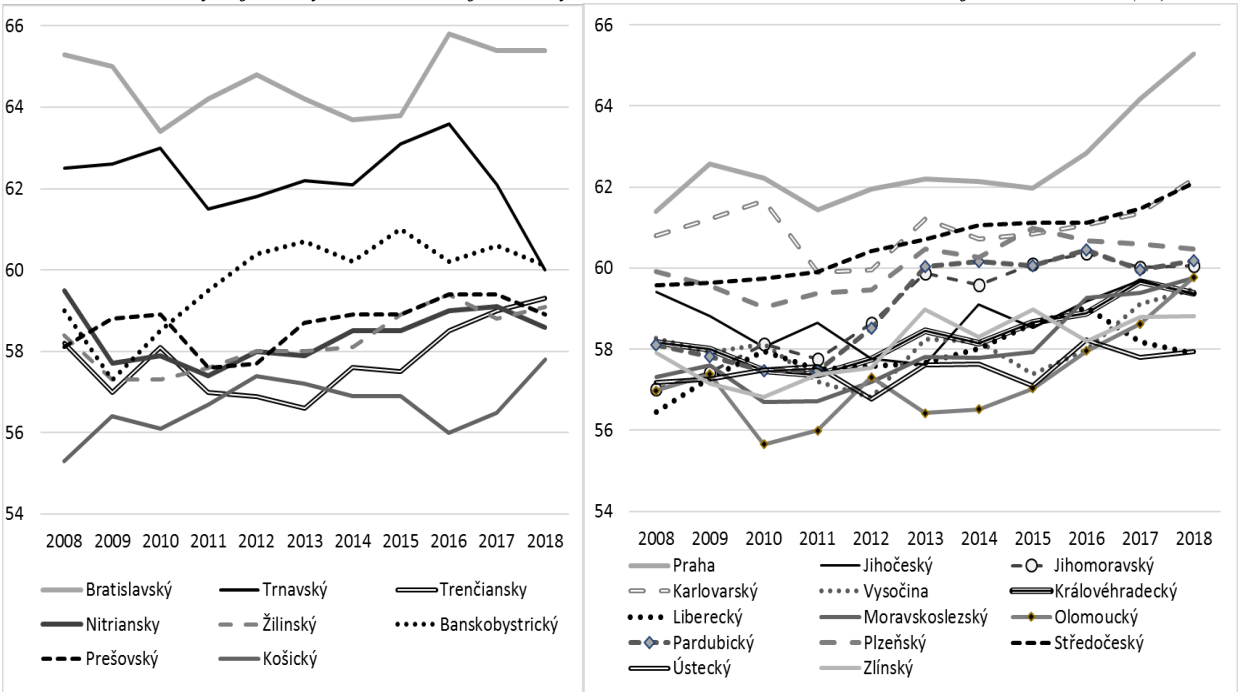

Zdroj: vlastné spracovanie podľa ŠÚ SR a ČSÚ

Celkovo možno vývoj miery ekonomickej aktivity zhodnotiť ako kolísavý, s rastúcim trendom. Ako je z obrázku 1 zrejmé, v SR možno pozorovať väčšie rozdiely v úrovni miery ekonomickej aktivity medzi krajmi ako v ČR. V obidvoch štátoch najvyššiu mieru ekonomickej aktivity majú regióny s hlavným mestom, pričom miera ekonomickej aktivity v Bratislavskom kraji bola v sledovanom období (s výnimkou posledného roku) výrazne vyššia ako v hlavnom meste Praha. V SR najnižšia MEA vo väčšine rokov je v Košickom

kraji, v ČR v Olomouckom kraji, avšak v posledných rokoch sa MEA v Olomouckom kraji výrazne zvýšila, a krajmi s najnižšou MEA sa stali Ústecký a Liberecký kraj.

2.2 Porovnanie vývoja zamestnanosti v krajoch SR a ČR

Kategória zamestnanosť vyjadruje zapojenie osôb do produkcie výrobkov a služieb. Opodstatnenosť jej sledovania vyplýva z dôležitosti ľudského faktora a jeho vplyvu na rozvoj každej ekonomiky. Zamestnanosť je jedným z najdôležitejších ukazovateľov hodnotenia výkonnosti ekonomík a jednotlivých regiónov. Zamestnanosť analyzujeme prostredníctvom ukazovateľa miera zamestnanosti, ktorá udáva, aká časť obyvateľstva je zamestnaná (obrázok 2). Je to teda podiel počtu zamestnaných na počte osôb 15 ročných a starších.

Obrázok 2: *Vývoj miery zamestnanosti osôb starších ako 15 rokov v krajoch SR a ČR (%)*

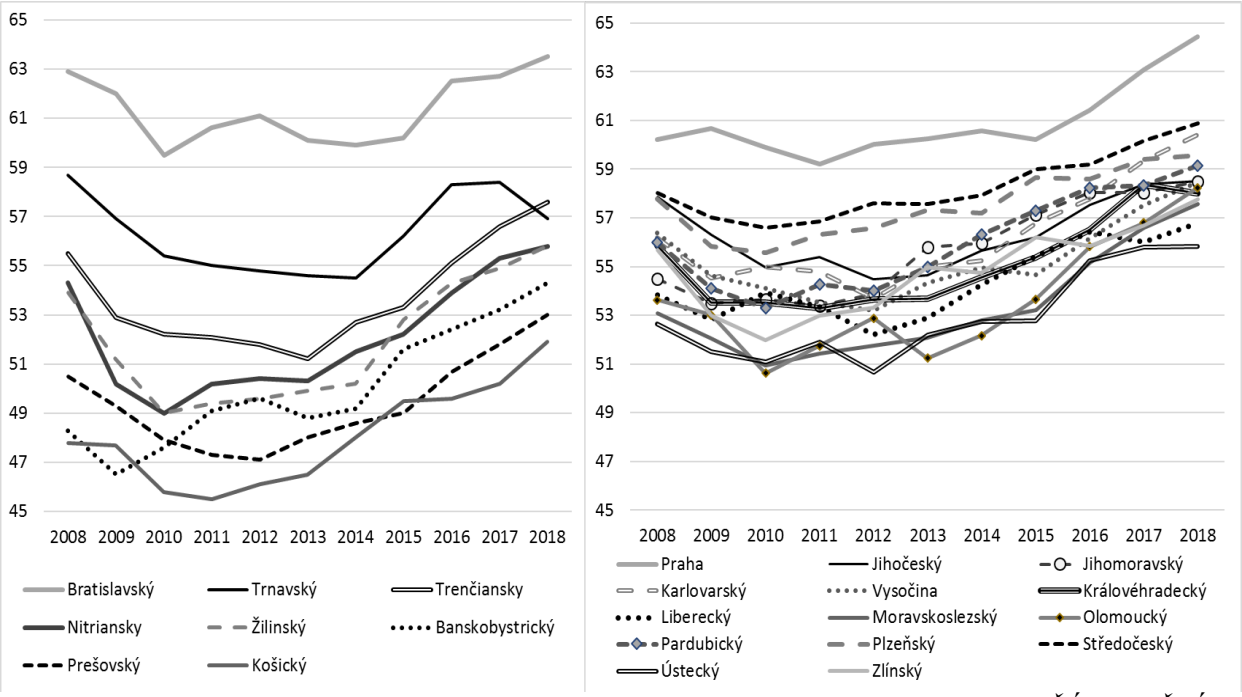

Zdroj: vlastné spracovanie podľa ŠÚ SR a ČSÚ

Obrázok 2 ukazuje vyššiu mieru zamestnanosti v krajoch ČR v porovnaní s krajmi SR, s výnimkou Bratislavského kraja. Podobne ako pri miere ekonomickej aktivity, aj v prípade miery zamestnanosti možno sledovať výrazné zlepšenie tohto ukazovateľa v hlavnom meste Praha, čím sa miera zamestnanosti v tomto kraji dostala nad úroveň miery zamestnanosti v Bratislavskom kraji a v roku 2018 dosiahla 64,4%. V SR najnižšiu mieru zamestnanosti dosahuje Košický kraj (v roku 2011 iba 45,5%), v ČR sú to Ústecký a Olomoucký kraj.

2.3 Porovnanie vývoja nezamestnanosti v krajoch SR a ČR

Prejavom nerovnováhy na trhu práce je nezamestnanosť. Cieľom každého štátu je zabezpečiť čo najnižšiu úroveň nezamestnanosti a predchádzať tak stratám, ktoré z vysokej miery nezamestnanosti ekonomike plynú.

Za nezamestnaných sa podľa Výberového zisťovania pracovných síl považujú osoby vo veku od 15 rokov, ktoré v sledovanom týždni nemajú prácu, ktoré si v posledných štyroch týždňoch aktívne hľadajú prácu a ktoré sú schopné nastúpiť do práce najneskôr do dvoch týždňov. Tieto osoby môžu ale nemusia byť evidované na úradoch práce, sociálnych vecí a rodiny ako

nezamestnané. Za nezamestnané sa považujú aj nepracujúce osoby, ktoré si prácu našli a do zamestnania nastúpia v priebehu troch mesiacov.

Úroveň nezamestnanosti hodnotíme ukazovateľom miera nezamestnanosti, ktorá vyjadruje podiel počtu nezamestnaných na celkovej pracovnej sile (v %). Vývoj miery nezamestnanosti v krajoch SR a ČR je znázornený na obrázku 3.

Obrázok 3: *Vývoj miery nezamestnanosti v krajoch SR a ČR (%)*

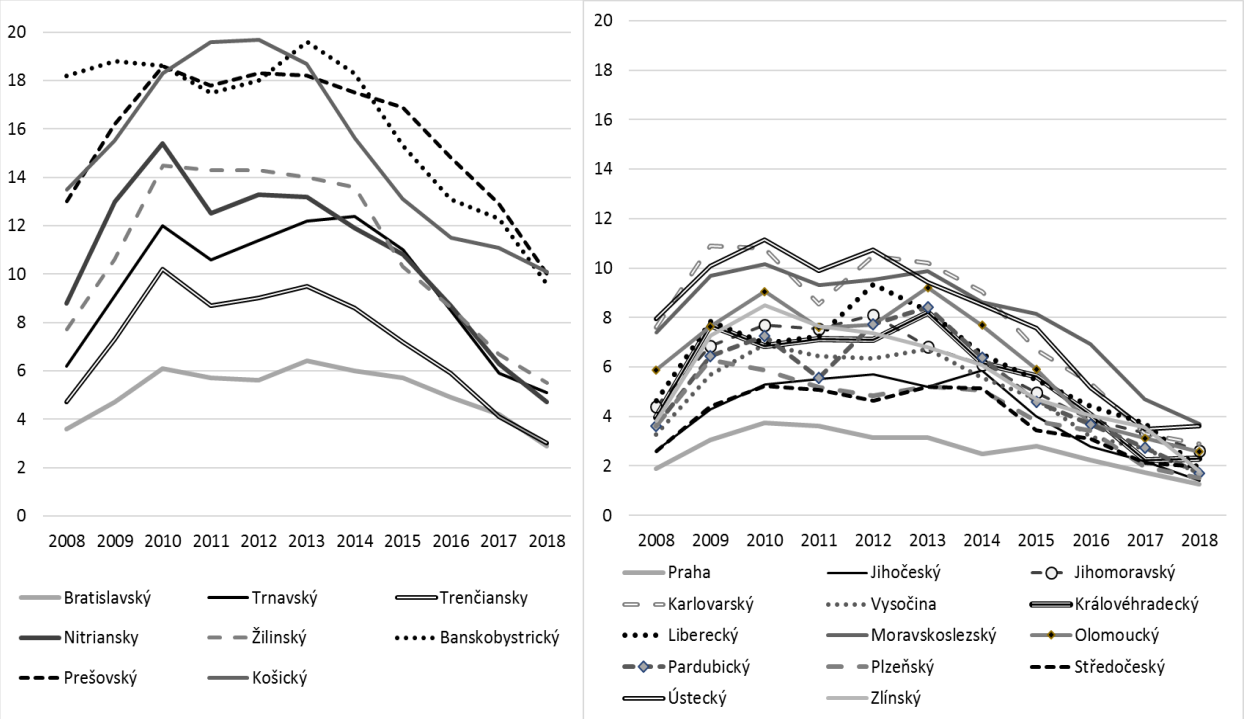

Zdroj: vlastné spracovanie podľa ŠÚ SR a ČSÚ

Grafické porovnanie miery nezamestnanosti v krajoch SR a ČR ukazuje, že v regiónoch ČR je lepšia situácia na trhu práce, keďže miera nezamestnanosti tu dosahuje nižšie hodnoty. Znova možno konštatovať, že najnižšia miera nezamestnanosti je v krajoch s hlavným mestom. V SR sa v posledných rokoch k úrovni Bratislavského kraja priblížil Trenčiansky kraj. V ČR je tiež situácia podobná, s poklesom nezamestnanosti sa absolútne rozdiely medzi regiónmi znížili, a úrovni hlavného mesta Praha sa priblížili Jihočeský a Plzeňský kraj.

Aj na základe uvedeného možno súhlasiť s tvrdením Grmanovej a Haviernikovej (2008, s. 153), že charakteristickou črtou vývoja nezamestnanosti v SR sú zreteľné rozdiely medzi mierou nezamestnanosti v jednotlivých krajoch SR. Tieto rozdiely sú dané historickým, politickým, ekonomickým a geografickým vývojom, odlišnou vzdelanostnou a vekovou štruktúrou, odlišným etnickým zložením, ako aj niekdajšími kultúrnymi a administratívnymi centrami. Výrazné rozdiely sú najmä v úrovni nezamestnanosti regiónov západnej časti Slovenska a zvyšku SR.

2.4 Zhodnotenie rozdielov v ukazovateľoch trhu práce v krajoch SR a ČR

Na základe preskúmania vývoja vybraných ukazovateľov trhu práce v krajoch SR a ČR realizovaného v predchádzajúcich častiach, uskutočníme porovnanie rozdielov na trhu práce v SR a ČR prostredníctvom variačného rozpätia a variačného koeficientu. Variačné rozpätie je absolútnym ukazovateľom variability, pretože vyjadruje rozdiel medzi maximálnou

a minimálnou hodnotou daného ukazovateľa. Rozdiely vo variačnom rozpätí vybraných ukazovateľov trhu práce v SR a ČR sú znázornené na obrázku 4.

Obrázok 4: *Vývoj variačného rozpätia ukazovateľov trhu práce v SR a ČR (p.b.)*

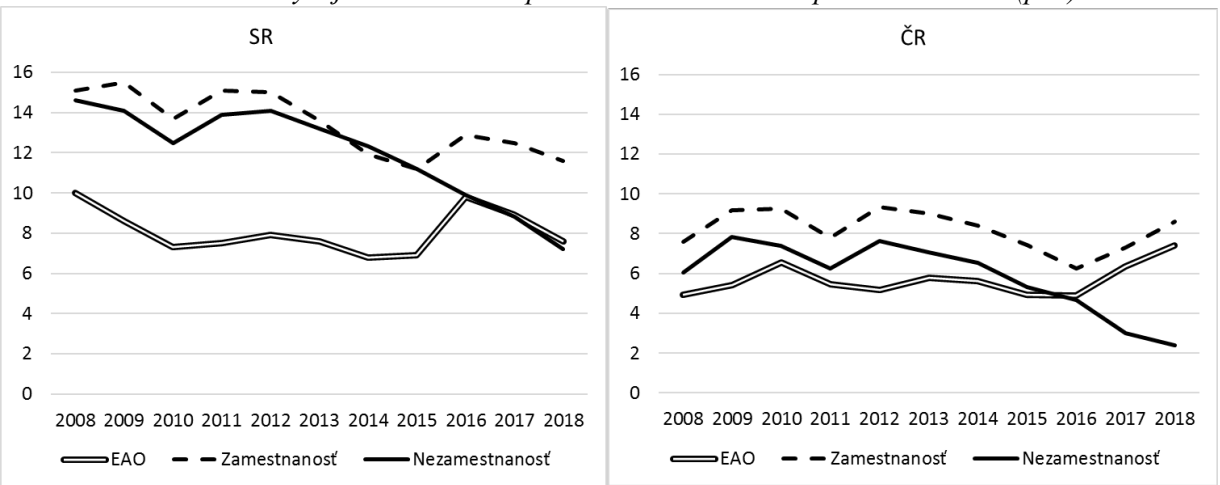

Zdroj: vlastné prepočty

Rozdiely v ekonomickej aktivite, zamestnanosti a nezamestnanosti sa v SR a ČR vyvíjajú kolísavo. V SR sú uvedené rozdiely väčšie, avšak rozdiely v úrovni nezamestnanosti v posledných rokov významne klesajú. V SR aj ČR sú najväčšie rozdiely v ukazovateli miera zamestnanosti, najmenšie rozdiely sú v posledných rokoch v miere nezamestnanosti. Zaujímavé je zistenie, že kým rozdiely v SR v posledných rokoch klesajú, v ČR sa rozdiely v ekonomickej aktivite a zamestnanosti zvyšujú.

Relatívne rozdiely v úrovni vybraných ukazovateľov trhu práce v krajoch SR a ČR hodnotíme prostredníctvom ukazovateľa variačný koeficient. Je to podiel štandardnej odchýlky od priemeru danej veličiny, vyjadrený je v % (obrázok 5).

Obrázok 5: *Vývoj variačného koeficientu ukazovateľov trhu práce v SR a ČR (%.)*

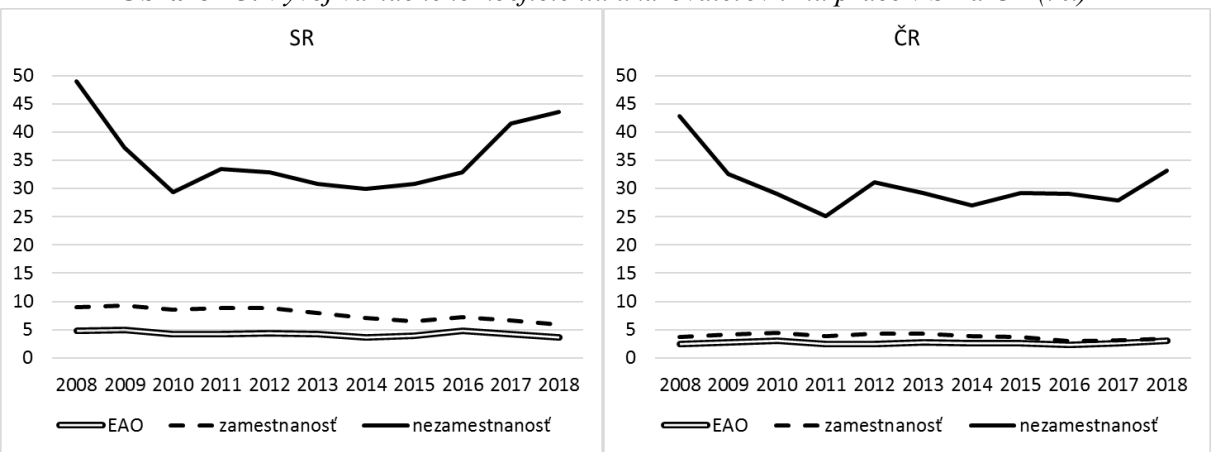

Zdroj: vlastné prepočty

Aj vývoj variačného koeficientu je v SR aj ČR kolísavý v prípade všetkých skúmaných ukazovateľov. Výrazne najväčšie relatívne rozdiely je možné sledovať v úrovni miery nezamestnanosti ako v SR, tak aj v ČR. Obrázok 5 poukazuje aj na skutočnosť, že relatívne regionálne rozdiely v ekonomickej aktivite obyvateľstva a zamestnanosti sú v Českej republike takmer totožné v celom sledovanom časovom rade. V Slovenskej republike vývoj

týchto dvoch ukazovateľov je predsa len rozdielny, aj keď od roku 2015 dochádza k zníženiu relatívneho rozdielu medzi ekonomickou aktivitou a zamestnanosťou. Môžeme konštatovať, že rozdiely vo vybraných ukazovateľoch trhu práce sú väčšie v SR než v ČR.

Záver

Historický vývoj, zdroje a danosti jednotlivých regiónov spôsobujú disparity v ich v ekonomickej a sociálnej úrovni a to nielen v Slovenskej a Českej republike. Ak sa rozdiely v úrovni regiónov výrazné odlišujú spôsobuje to v danom štáte mnohé problémy, ktoré prinášajú so sebou celý rad sprievodných negatívnych dôsledkov. Osobitne citlivou témou sú disparity na trhu práce, kde sa rozhoduje o využití či nevyužití najcennejšieho výrobného zdroja – ľudského kapitálu.

Z našich uskutočnených analýz vyplýva, že celkový trend vývoja na trhu práce SR a ČR bol podobný. Miera ekonomickej aktivity sa v SR aj ČR vyvíjala kolísavo, s mierne rastúcim trendom. Miera zamestnanosti sa po roku 2008 znižovala, avšak po zotavení ekonomík z nepriaznivých dôsledkov recesie došlo aj v SR aj v ČR k jej výraznému rastu. Podobne aj miera nezamestnanosti sa v SR a ČR vyvíjala podobne, v dôsledku recesie sa zvyšovala, po zlepšení situácie sa vyvíjala pozitívne, klesla na historicky najnižšie hodnoty. Napriek podobnému trendu vývoja však musíme konštatovať, že v Českej republike v porovnaní so Slovenskou republikou je situácia na trhu práce výrazne lepšia, najmä z dôvodu vyššej miery zamestnanosti a nižšej miery nezamestnanosti.

Na trhu práce SR aj ČR možno sledovať značné regionálne diferencie. Aj keď v oboch ekonomikách sa rozdiely vo vybraných ukazovateľoch na trhu práce zmenšujú, predsa len rozdiely medzi regiónmi v Slovenskej republike sú väčšie. Rovnako v SR ako aj ČR majú regióny s hlavným mestom výrazne lepšie hodnoty sledovaných ukazovateľov, pričom miera ekonomickej aktivity v Bratislavskom kraji bola v sledovanom období (s výnimkou posledného roku) výrazne vyššia ako v regióne Praha. Vývoj zamestnanosti v jednotlivých regiónoch sa zmenšoval v oboch štátoch, ale jednoznačne v ČR je situácia lepšia. Pri skúmaní regionálnych rozdielov v miere nezamestnanosti sme zaznamenali v SR podstatne väčšie regionálne diferencie ako v ČR. K zaujímavému zisteniu sme dospeli pri sledovaní variačného rozpätia sledovaných ukazovateľov a to, že kým rozdiely v SR v posledných rokoch klesajú, v ČR sa regionálne rozdiely v ekonomickej aktivite a zamestnanosti zvyšujú.

Výrazné regionálne disparity vystupujú ako zložitý problém. Okrem toho, že spôsobujú nižšiu ekonomickú výkonnosť štátu, výraznými sociálnymi dôsledkami sú rozdiely v životnej úrovni obyvateľov jednotlivých regiónov. Identifikácia regionálnych rozdielov má význam v tom, že tvorí podklad pre vytvorenie nástrojov a prostriedkov na zmierňovanie nežiaducich regionálnych disparít. Vzhľadom na uvedené je adekvátne, aby sa subjekty regionálnej politiky usilovali o efektívne využívanie zdrojov jednotlivých regiónov a vytváranie predpokladov pre rast kvality života obyvateľov, aby bolo možné dosiahnuť sociálny a ekonomický rozvoj regiónu a celej národnej ekonomiky.

Použité zdroje:

AKÓCSI, Ildikó Lampertné, BENCZE, Szilvia, TÓTH, Tamás. New Determination of Human Development at Regional Level in the Countries of Visegrad. *Selye e-studies.* 2/2012, 14 s. Dostupné z: http://old.e-studies.ujs.sk/hu/cimlap/doc_download/8-201202.html

BUČEK, Milan, TVRDOŇ, Jozef, IVANIČKOVÁ, Alžbeta. *Regionálny rozvoj SR - Národný plán regionálneho rozvoja.* Špeciálny prípravný program pre štrukturálne fondy v Slovenskej republike (Manuál). (2014).

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Veřejná databáze.* Dostupné z: https://www.czso.cz/

DIEBOLT, Claude, HIPPE, Ralph. The long-run impact of human capital on innovation and economic development in the regions of Europe, Applied Economics, 2019, 51(5), 542-563, DOI: 10.1080/00036846.2018.1495820

GRENČÍKOVÁ, Adriana, ŠPANKOVÁ, Jana, HABÁNIK, Jozef. Regional Disparities in Labor Force Migration abroad in Slovak Republic and in Czech Republic. *Economics and Sociology*, 2017, 10(3), 81-89. DOI:10.14254/2071-789X.2017/10-3/6

GRMANOVÁ, Eva, HAVIERNIKOVÁ, Katarína. Vybrané faktory ovplyvňujúce vývoj zamestnanosti v SR. *Vplyv kapitálových investícií na vyrovnávanie rozdielov ekonomickej úrovne regiónov SR: Vedecký zborník*. Trenčín: TnUAD, 2008, 150-159. ISBN 978-80-8075-374-0

HABÁNIK, Jozef, HOŠTÁK, Peter. The competitiveness of a regional economy and regional development. *Economic and social development: 8th international scientific conference on economic and social development and 4th eastern European ESD conference: Building resilient economy*, 2014. Varazdin: Varazdin development and entrepreneurship agency with University North, Koprivnica, 34–41.

HAVIERNIKOVÁ, Katarína, JAŠKOVÁ, Dana. Hodnotenie regionálnych disparít v kontexte klastrov. *Medzinárodné vzťahy 2016. Aktuálne otázky svetovej ekonomiky a politiky: Zborník príspevkov zo 17. medzinárodnej vedeckej konferencie*. Bratislava: Ekonomická univerzita, 2016, 430-443. ISBN 978-80-225-4365-1.

IVANOVÁ, Eva. Vplyv globálnej hospodárskej krízy na trh práce v SR. *SOCIÁLNO-EKONOMICKÁ REVUE,* 2010*,* 8(3), 22-26.

KORDOŠ, Marcel, KRAJŇÁKOVÁ, Emília. Significance of innovation in Slovak regions - issues and challenges. In: *AD* ALTA: journal of interdisciplinary research, 2018, 8(1), 137-141.

MATLOVIČ, René, MATLOVIČOVÁ, Kvetoslava. Regionálne disparity a ich riešenie na Slovensku v rozličných kontextoch. *Acta Facultatis Studiorum Humanitatis et Naturae Universitatis Prešoviensis*, *Folia Geographica,* 2011, 18, 8-87.

MEGYESIOVÁ, Silvia, ROZKOŠOVÁ, Anna. Success of Visegrad group countries in the field of labour market. *Journal of Applied Economic Sciences*, 2018. Volume XIII, Spring, 2(56), 369-377.

PALOVÁ, Zuzana, ŠEBESTOVÁ, Jarmila. Měření regionálních disparit v sociální oblasti. *In Klímová, V., Žítek, V. (eds.) XIX. mezinárodní kolokvium o regionálních vědách. Sborník*

příspěvků. Brno: Masarykova univerzita, 2016, 447-453. ISBN 978-80-210-8273-1. DOI: 10.5817/CZ.MUNI.P210-8273-2016-57

POŠTA, Vít. Time-Varying Rigidity of the Czech Regional Labor Markets. *Ekonomický časopis*, 2020, 68(3), 252-268.

RAJČÁKOVÁ, Eva, ŠVECOVÁ, Angelika. Ľudské zdroje - regionálne disparity v kontexte politiky súdržnosti EÚ 2007-2013 na Slovensku = Human resources: regional disparities in context of the EU Cohesion policy 2007-2013 in Slovakia. *Geografický časopis,* 2018, 70(1), 79-96.

RIEVAJOVÁ, Eva. Zmeny na trhu práce a diskriminácia v procese globalizácie. *Revue sociálno-ekonomického rozvoja,* 2016, II(2), 107-120.

ŠTATISTICKÝ ÚRAD SR. *DATAcube*. Dostupné z: http://datacube.statistics.sk/

TCHANTURIA, Natalia, BERIDZE, Tamari, KURASHVILI, Guguli. Features of development of the human capital in Georgia. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 2015, 213, 580-585. DOI: 10.1016 / j.sbspro.2015.11.453